

Bolwerk van Vrijheid niet bestand tegen een schilderij

Posted on 16 november 2022 by Paul Verburgt

De Leidse universiteit kwam deze week in het nieuws. Niet omdat er een wetenschappelijke doorbraak was bereikt of een baanbrekende ontdekking was gedaan, maar omdat woke medewerkers een schilderij met sigaren rokende oude mannen hadden verwijderd.

Nee hoor, niets aan de hand, aldus de voorlichtster van de Leidse universiteit tegen *de Telegraaf*. Ze wilden het schilderij 'en mogelijk ook andere' al veel langer 'vervangen'. Het was echt 'een spontane actie', een actie 'met een knipoog, maar ook met een serieuze ondertoon', want de goede inhoudelijke discussie die op gang kwam wordt zeker vervolgd.

Zo doen voorlichters dat: niet openlijk liegen, maar glad strijken, veralgemeniseren, relativeren, verwijzen naar het verleden en naar de toekomst, lichtvoetig getoonzet, want hahahahaha, spontane actie, universiteit hè, daar gebeuren dat soort dingen.

Sigaren rokend

Ze had moeten vertellen dat het schilderij halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw is gemaakt, in de traditie van de portretten die eeuwen lang van curatoren en professoren van de Leidse universiteit werden gemaakt.

De afgebeelde heren zijn niet een paar hoogleraren zoals sommigen denken, maar de toenmalige bestuurders van de universiteit. Ze hadden de opdracht van de wetgever om van het verkalkte en autocratisch bestuurde instituut een open en democratische instelling te maken. Geen beheerders dus die al sigaren rokend op de tent pasten, maar vormgevers waaraan de universiteit veel te danken heeft.

Maar ja, feiten …

Zelfs die sigaren kloppen niet. Kijk dan even naar het schilderij! Twee van de zes roken sigaren en dat deden ze in het echte leven ook. De man links, Kees Cath, rookt een pijp, wat hem in werkelijkheid nauwelijks lukte. De rest heeft geen rookwaren in de hand.

Hoezo sigaren rokende oude mannen?

Oud & man

Trouwens oud? De man zittend in het midden, Jan Karel Gevers was een dertiger, de rest: drie vijftigers en twee zestig plussers. Tegenwoordig zou je dat voor dit soort topposities best mooi verdeeld vinden. Of is dat alweer achterhaald?

Ja maar, alleen maar mannen! Dat is toch fout? Het was de werkelijkheid van toen en was dat niet zo geweest, dan was er ook geen tweede en derde emancipatiegolf (nodig) geweest. Hoe taai dat soort hervormingen gaat, blijkt wel uit de moeizame verandering in de samenstelling van raden van bestuur en van commissarissen. Het is wat dunnetjes om dat te vergeten en de zes heren op het schilderij te betichten van wat nu nog niet volledig is gelukt.

De minister van Sociale zaken heeft ook een

mening

Maar de indruk zou kunnen ontstaan dat deze zes zwart gepakte heren symbool staan voor de huidige bestuurscultuur van de universiteit … Deze krankzinnige veronderstelling kwam uit de mond van iemand die niet de verleiding kon weerstaan haar mening te geven. We hebben het over de minister van Sociale Zaken, Karien van Gennip, om drie prestaties bekend: 1) haar idee om 'jongeren' uit de Parijse *banlieu* naar Nederland over te brengen om hen aan een baantje te helpen en 2) haar – terechte – aangifte tegen een grievende fotoshop door een Kamerlid van Forum en 3) haar verder volmaakte onzichtbaarheid.

De gedachte dat je ook je mond kunt houden, kwam bij deze eigengereide dame niet op. Laat staan dat ze een stevig pleidooi voor de vrijheid van de kunst hield of een betoog dat je de morele waarden van nu niet moet opleggen aan het verleden.

Maar de camera draait en dus babbel de babbel.

Immediate action

Kennelijk moet je hoog en/of hoogopgeleid zijn om volledig te ontsporen als je een schilderij ziet met zogenaamd rokende oude mannen.

Te beginnen met een promovenda uit Rusland die het schilderij in een ruimte had zien hangen en de twitterwereld om *thoughts* vroeg. Maar dat was buiten de Leidse daadkracht gerekend, want voor ze het wist stond daar de adjunct-decaan van de rechtenfaculteit met een paar helpers en een houten kist klaar om het stuk *entartete Kunst* af te voeren, pardon te 'vervangen'.

Deze Koen Caminada, professor Empirische analyse van sociale en fiscale regelgeving, vond het echt een geweldige stunt van zichzelf en applaudisseerde twitterend voor zichzelf. Bijgevallen door zijn chef, de decaan, professor Joanne van der Leun, die de '*immediate action'* onvergetelijk gaaf vond. Ze was helemaal *fed up* met rokende mannen en ergerde zich er al tijden aan.

Sterk argument, dat voelen u en ik wel aan. En ook heel vernieuwend hoe beide officials hun persoonlijke preferenties mengen met hun formele positie.

Supporters

Ondertussen waren ook supporters van het schilderij in beweging gekomen. Los van algemene ergernissen over ruggengraten als tuinslangen hoorden we ook 'inhoudelijke' argumenten. Namelijk dat de verwijdering van het schilderij een schoffering was van de joodse rector magnificus, Dolf Cohen (tweede van links), die in de oorlog had moeten onderduiken. Ook het verzetsverleden van de toenmalige student Kees Cath werd opgevoerd om de laagheid van de *cancelling* te bewijzen.

Ik zelf ging ook even in de fout. Ik was indertijd tassendrager van deze heren; kende ze goed en kan desgewenst zelfs uitgebreid verhalen over de ontvangst van het kunstwerk ('lelijk') en was erbij toen het stuk werd opgehangen in de kamer van Cath. Ik twitterde dat twee van de 'oude heren' door de democratisch gekozen universiteitsraad waren benoemd en dat ze bovendien het gedachtengoed van de Progressieve Partij waren toegedaan. En ik vertelde over de 'hobby' van Gevers (Voltaire en Rousseau) of het juridisch fenomeen Herman Maas (helemaal rechts).

Allemaal *nice to know,* maar totaal irrelevant. Alsof een schilderij alleen mag blijven hangen als de geportretteerden voldoen aan de kwalificatie held, gekozen & progressief of heel geleerd.

Bolwerk van Benepenheid

Wat overblijft is een schilderij dat door de universiteit in de kelder wordt gezet omdat een paar academici niet kunnen leven met afbeeldingen die hun bevooroordeelde geest niet kan verwerken.

We wachten op het moment dat het college van bestuur de eeuwenoude lijfspreuk van de universiteit, Bolwerk van Vrijheid, verwijdert omdat dit niet bijdraagt aan een veilige werkomgeving voor haar overgevoelige studenten en medewerkers.

Zei ik verwijderen? Ik bedoel natuurlijk *vervangen*, door Bolwerk van Benepenheid.

Laatste nieuws: het schilderij is weer teruggehangen. 'Tijdelijk', aldus het college van bestuur dat bijna een week nodig had om dit besluit te nemen, 'als startpunt voor een discussie'. En ja hoor, daarvoor komt er een divers samengestelde 'commissie met de universiteitshistoricus, een alumnus en andere deskundigen'. Bangigheid en angst voor reputatieverlies, dat laat zich niet maskeren.

Wynia's Week *verschijnt twee keer per week, 104 keer per jaar. De sponsors en andere donateurs maken dat mogelijk.* ***Doet u mee?*** *Hartelijk dank!*